

3.4. STUDIJŲ IŠTEKLIAI IR JŲ PLĖTRA

2011 metais biblioteka toliau siekė kurti ir tobulinti palankią studijų ir mokslo informacinę aplinką, užtikrinti kokybiškas paslaugas Universiteto bendruomenės nariams, organizuojant prieigą prie studijoms, mokslui, profesinei kvalifikacijai įgyti reikalingų informacijos išteklių.

Ataskaitiniais metais biblioteką papildė Muzikos akademijos biblioteka. Kaip tik dėl šios bibliotekos pradėtas komplektuoti studijų programos ir profilį atitinkantis fondas. Didžiąją jo dalį sudaro iki šiol nekomplektuoti dokumentai: natos, muzikos įrašai kompaktinėse plokštelėse, kasetėse, kuriuos reikėjo išmokyti komplektuoti ir aprašyti, sisteminti, tvarkyti.

2011 m. vasario 1 dieną bibliotekos struktūroje buvo įsteigtas naujas padalinys – Rankraščių ir specialiųjų kolekcijų sektorius, kurio svarbiausias uždavinys – kaupti su Universitetu, jo istorija susijusį rankraštinį palikimą, asmeninius archyvus ir kitus dokumentus, taip pat Lietuvos meno, literatūros, kultūros, istorijos, visuomenės veikėjų rankraštinį paveldą, siekiant išsaugoti ir paskleisti informaciją Universiteto bendruomenei, tyrinėtojams ir visiems besidomintiems.

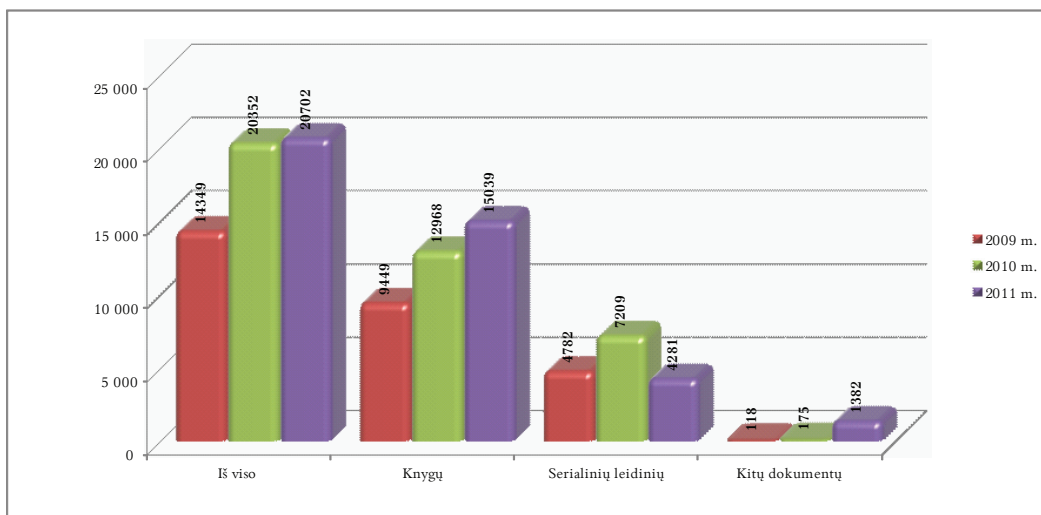
Bibliotekos veikla susijusi su ištekliais ir paslaugomis, teikiamomis tiek realioje fizinėje erdvėje vartotojams lankantis bibliotekoje, tiek virtualioje elektroninėje erdvėje.

TRADICINIAI IŠTEKLIAI IR PASLAUGOS

2011 metų pabaigoje bibliotekos fonduose buvo sukaupta daugiau kaip 279 tūkst. (279 169; 2010 m. – 262 797) leidinių, daugiau kaip 134 tūkst. (134 843; 2010 m. – 125 462) pavadinimų spausdintų ir kitų dokumentų (toliau – tradicinių). Fondas išaugo 5,9 %.

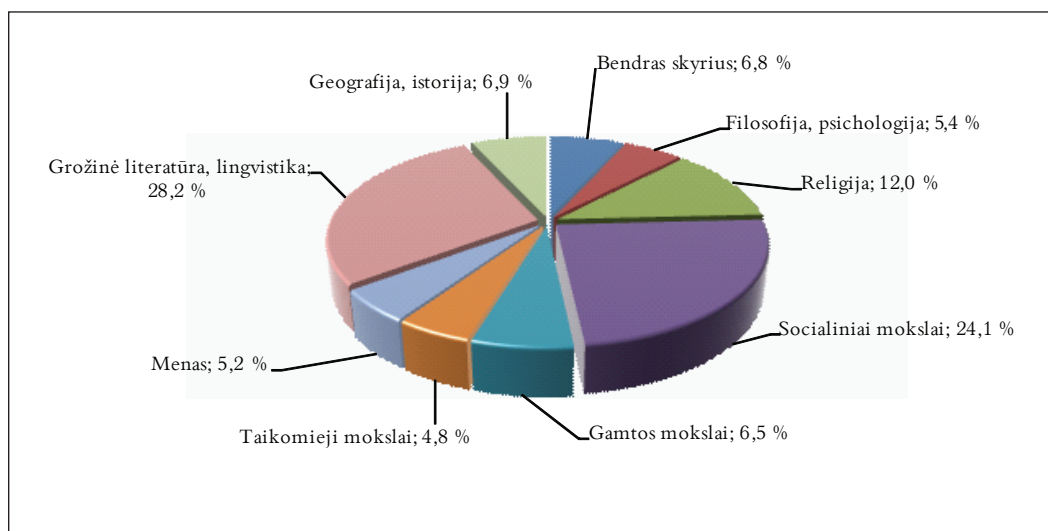
Ataskaitiniais metais įsigyta daugiau kaip 20 tūkst. (20 702; 2010 m. – 20 352) leidinių, per 10 tūkst. (10 598; 2010 m. – 7 112) pavadinimų dokumentų. Palyginti su 2010 m., tradicinių leidinių įsigyta 350 fizinių vienetų, arba 1,7 % (pavadinimų 3 486, arba 32,9 %), daugiau. Ataskaitiniais metais tradicinio dokumentų fondo augimas liko panašus kaip 2010 metais.

Ataskaitiniais metais įsigyta tradicinių dokumentų: knygų (15 039 fiz. vnt.), serialinių leidinių (4 281 fiz. vnt.) ir 1 382 fiz. vnt. kitų dokumentų (rankraščiai, natos, vaizdiniai, garsiniai, regimieji ir kt. dokumentai).

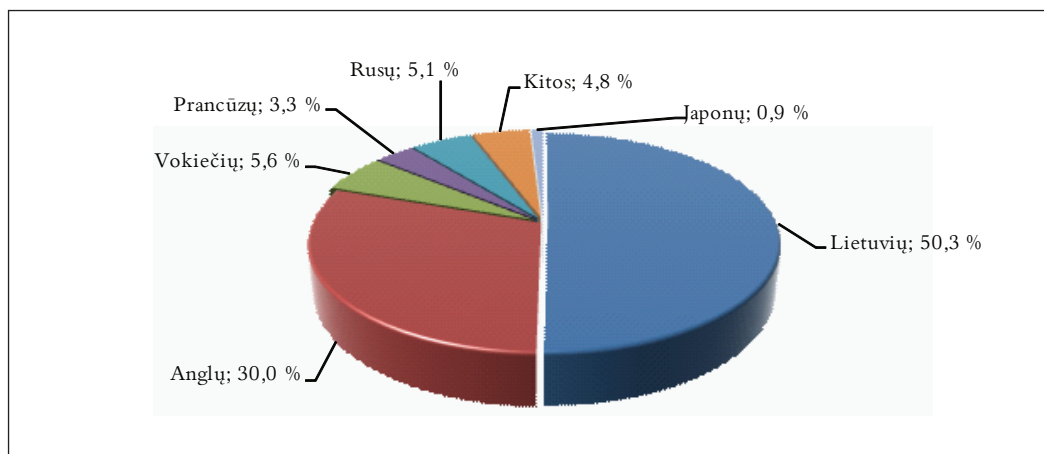
29 pav. Įsigyti tradiciniai dokumentai (pagal rūšis) 2009–2011 m.

Didžiąją dalį viso tradicinio bibliotekos fondo sudaro socialiniams, humanitariniams mokslams skirti leidiniai.

30 pav. Tradicinių dokumentų fondas pagal tematiką 2011 m.

Kalbiniu aspektu tradicinių leidinių fonde daugiausia sukaupta literatūros lietuvių ir anglų kalbomis. Fondas lietuvių kalba sudaro 50 %.

31 pav. Tradicinių dokumentų fondas pagal kalbas 2011 m.

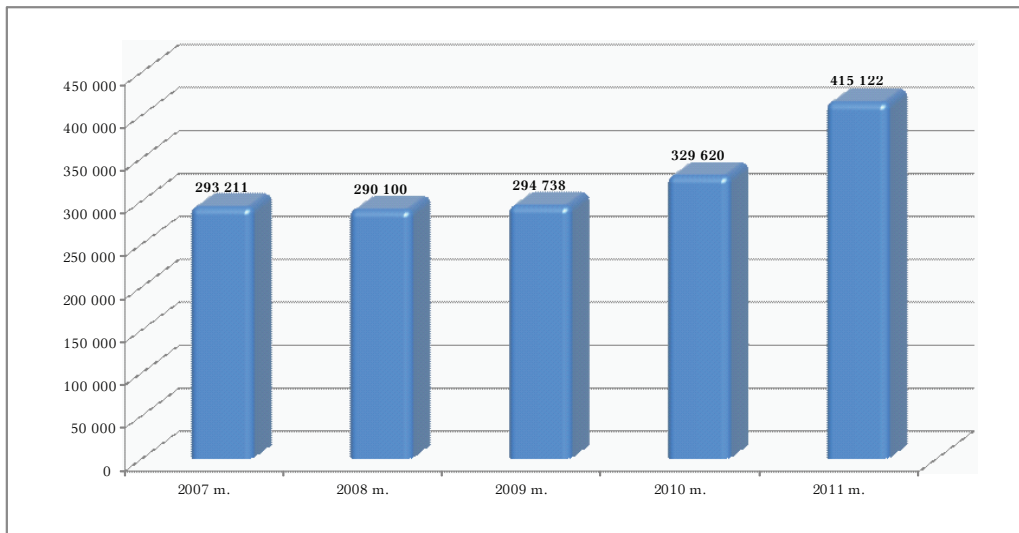
Didžioji tradicinių dokumentų dalis yra pirkti, tačiau paminėtinos svarbiausios 2011 m. bibliotekai padovanotos kolekcijos. Viena iš jų – **dr. Romualdo Neimanto orientalistikos knygų kolekcija**. Ją sudaro **daugiau nei tūkstantis** mokslinių ir grožinių knygų apie Azijos bei Afrikos šalių kultūras rusų, lietuvių, anglų, japonų ir kitomis kalbomis. Politinių mokslų ir diplomatijos fakultetas perdavė bibliotekai Šv. Antonijaus koledžo, Lidso universiteto, Ellen Dahrendorf, John Roberts, Martin Dewhirst dovanotas knygas. Kolekciją sudaro apie tūkstantis penki šimtai knygų, išleistų užsienio šalyse apie Sovietų Sąjungos ekonomiką, politiką, komunizmo istoriją, filosofiją, etiką anglų ir rusų kalbomis. Korėjos fondo dovana – apie šimtas knygų papildė Ch. Sugiharos namų skaityklos fondą. Knygos apie Korėjos kultūrą, istoriją, politiką, ekonomiką anglų ir korėjiečių kalbomis. Humanitarinių mokslų fakulteto prof. Milda Danytė padovanojo bibliotekai 169 anglų, kanadiečių grožinės literatūros, literatūros kritikos knygų anglų kalba. Prof. Liucijos Baškauskaitės dovana – 10 pavadinimų žurnalų filosofijos, kultūros tarptautinių santykių tematika anglų kalba. Kunigas Kęstutis Žemaitis (JAV) bibliotekai padovanojo 59 knygas, periodinius leidinius, vaizdo medžiagą prenatalinės ir perinatalinės psichologijos tema. Rankraščių kolekcijai Ramūnas Janulaitis padovanojo žymaus tarpukario Lietuvos teisininko ir istoriko prof. Augustino Janulaičio rankraščius ir mašinraščius senosios Lietuvos teisės ir valstybės istorijos tema. Prof. Leonas Gudaitis dovanojo savo asmeninius archyvus, susijusius su jo profesine ir visuomenine veikla.

Ataskaitiniais metais patvirtinti du bibliotekos vartotojų aptarnavimo veiklą reglamentuojantys dokumentai. Bibliotekos teikiamų mokamų paslaugų sąrašas ir įkainiai (Rektoriaus įsakymas Nr. 520, 2011-10-24), dėl vartotojų aptarnavimo laiko pratęsimo bibliotekoje (Rektoriaus įsakymas Nr. 635, 2011-12-06). Vartotojų aptarnavimo laikas prailgintas iki 21 valandos (13 valandų per parą) V. Biržiškos skaitykloje.

Pagrindiniai bibliotekos teikiamų paslaugų vartotojai – Universiteto studentai, dėstytojai, kiti darbuotojai. Per ataskaitinius metus jų buvo užregistruota 10 610 (2010 m. – 11 054). Bibliotekos paslaugomis taip pat naudojosi studentai ir dėstytojai iš kitų akademinių institucijų bei kiti vartotojai, randantys reikalingą informaciją bibliotekos dokumentų fonduose. Bendras užregistruotų bibliotekoje vartotojų skaičius – 11 510 (2010 m. – 11 850).

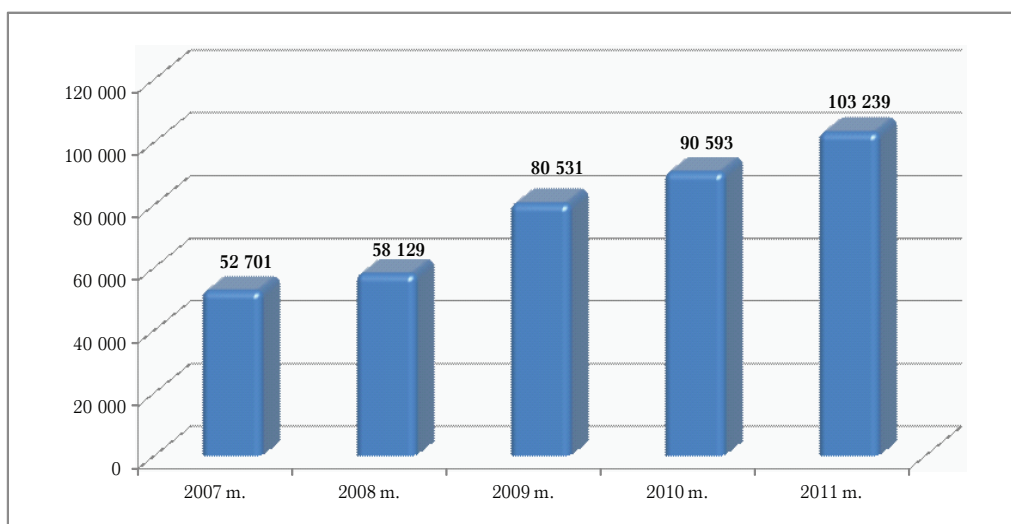
Ataskaitiniais metais vartotojai galėjo naudotis 3 abonementais, 11 skaityklų (tarp jų ir fonoteka). Jiems buvo skirta 471 darbo vieta, iš jų – 80 kompiuterizuotos ir 6 garso įrašams klausyti.

Tradicionis bibliotekos vartotojų lankomumas tolygiai didėja keletą metų, o per ataskaitinius metus išaugo iki 415 tūkst., arba 20 %, palyginti su 2010 m. (2010 m. – 329 620, 10,6 %). 2011 metais vartotojai apsilankė 83 tūkst. kartų daugiau, palyginti su 2010 m. Vidutinis apsilankymų skaičius per dieną padidėjo 23 %. Vienas vartotojas per metus lankėsi bibliotekoje 36 (2010 m. – 28), vienas Universiteto bendruomenės narys – 39 (2010 m. – 30), vienas studentas – 44 (2010 m. – 33) kartus.

32 pav. Bibliotekos lankytojų dinamika 2007–2011 m.

Bibliotekos vartotojams per ataskaitinius metus buvo išduota per 118 tūkst. (18 335; 2010 m. – 10 1030) dokumentų tradicinėse laikmenose. Vienas Universiteto bendruomenės narys skolinosi į namus 11 (2010 m. – 9) dokumentų, vienas studentas – 13 (2010 m. – 10). Vienos dienos išduoties vidurkis – 440 tradicinių dokumentų. Dokumentų išduotis į namus padidėjo 14,6 %.

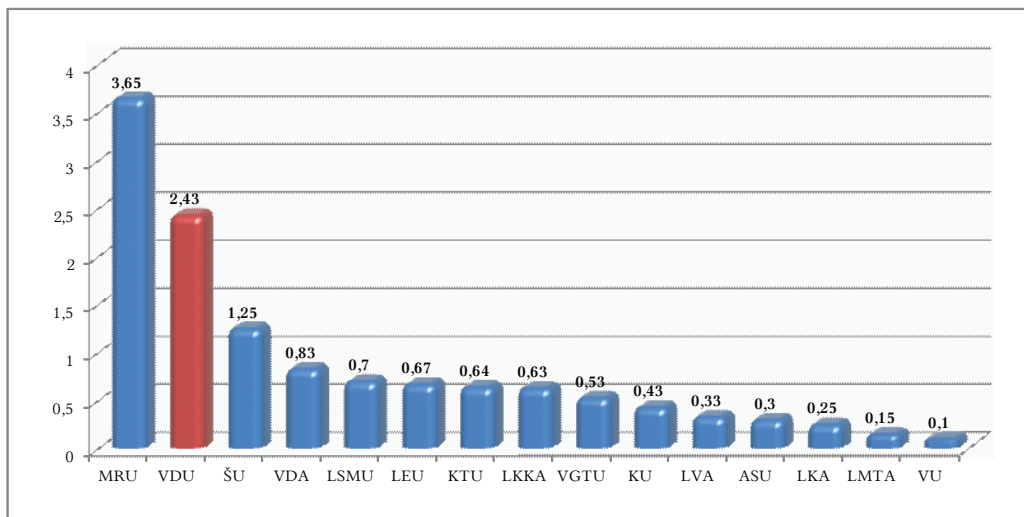

33 pav. Dokumentų išduotis į namus 2007–2011 m.

Siekiant kuo geriau patenkinti vartotojų poreikius, dokumentai į namus pradėti skolinti ir iš skaityklų atvirų fondų. Tokių leidinių išdavimo terminus lėmė leidinių skaičius ir paklausa. Ataskaitiniais metais iš skaityklų į namus paskolinta per 15 tūkst. dokumentų.

Svarbus bibliotekos tikslas – formuoti studentų nuolatinio mokymosi poreikį, gebėjimus savarankiškai ieškoti informacijos. Vienas šio tikslo realizavimo būdų – atvirų fondų plėtra. Bibliotekos skaityklose buvo daugiau nei pusė viso bibliotekos fondo, t. y. daugiau kaip 141 tūkst. (141 740) spaudinių ir kitų dokumentų.

Tradicionio dokumentų fondo atitikimą akademinės bendruomenės poreikiams ir jo panaudojimo efektyvumą geriausiai apibūdina fondo apyvartos rodiklis, išreiškiamas dokumentų, esančių fonde, ir jų panaudos rodikliu. Jau keletą metų (ir ataskaitiniais metais) šis rodiklis yra vienas geriausių tarp Universitetų bibliotekų.

34 pav. Fondo panaudojimas Universitetų bibliotekose 2010 m.

Informacinę, švietėjišką funkciją biblioteka atlieka rengdama menines, temines parodas, organizuodama renginius. Ataskaitiniais metais buvo parengtos 9 stendinės, kilnojamosios parodos. Paminėtina paroda „Vytauto Didžiojo universiteto leidiniai 2010 metais“, taip pat dvi knygų parodos, skirtos Azijos studijų centro įkūrimo dešimtmečiui pažymėti: „Lietuviškos knygos apie Rytų Azijos šalis“, „Jie atkūrė orientalistiką Lietuvoje“. Gegužės 6–7 d. tarptautinės mokslinės konferencijos metu eksponuota paroda „Nuo poetinės piligrimystės iki Tėvynės ieškojimo: A. Mickiewicz, O. Miłosz, Cz. Miłosz“.

Keletas parodų siejosi su Kaune vykusiais renginiais. Gegužės 19–22 dienomis per Kaune organizuotą vieną didžiausių švenčių miesto istorijoje – tarptautinės Hanzos dienas – VDU biblioteka parengė parodą „Kaunas 1990–2010 metų leidiniuose“. Paroda „Pasiuokojimas ir drąsa negali būti užmiršti“ buvo skirta 1941 m. birželio sukilimo 70-osioms metinėms, kurioje eksponuoti Kauno ir Vilniaus Lietuvių aktyvistų fronto štabų narių, žuvusiųjų partizanų sąrašai, partizanų štabo pažymėjimai, autentiški pašto ženklai, atminimo lentų ir paminklų fotografijos. 2011 metų Europos vyrų krepšinio čempionatui paminėti eksponuota paroda „Sportas ženkliukuose“. Joje – kolekcininko doc. Kęstučio Skerio beveik tūkstantis ženkliukų su krepšinio simbolika. Šią parodą papildė VDU Sporto centro direktorės Liucijos

Kalvaitienės sporto ženkliukų kolekcija iš Lilehamerio (Norvegija) žiemos olimpinių žaidynių (1994 m.), pasaulio, Europos moterų sporto konferencijų, seminarų, krepšinio čempionatų ir žaidynių.

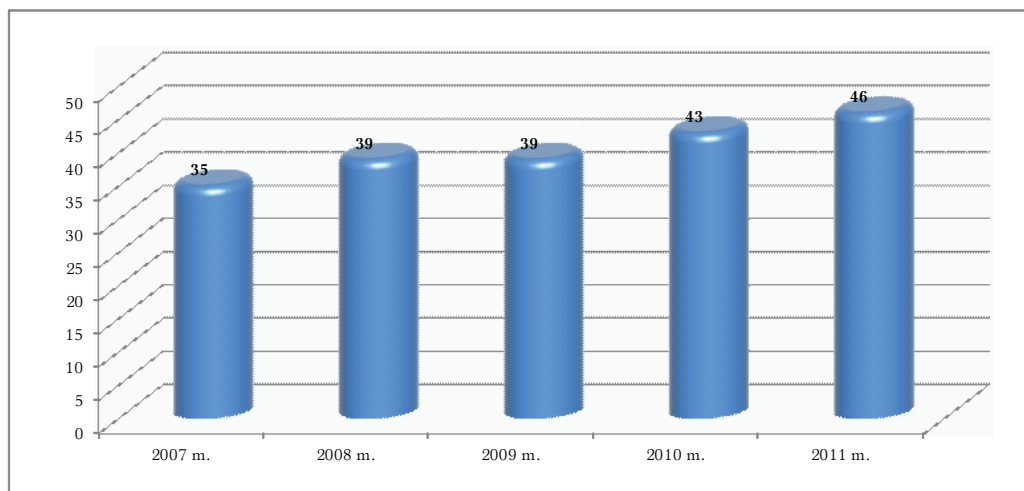
Kunigo K. Žemaičio (Klyvlendas, JAV) dešimties metų paramos bibliotekai proga parengta paroda „Gyvybės stebuklas“, kurioje eksponuota Universitetui dovanotų knygų, periodinių leidinių, vaizdo medžiagos kolekcija prenatalinės ir perinatalinės psichologijos tema.

ELEKTRONINIAI IŠTEKLIAI IR PASLAUGOS

Universiteto elektroninė biblioteka – bibliotekos el. išteklių ir el. paslaugų visuma – skirta Universiteto bendruomenės informaciniams poreikiams tenkinti. Elektroninės bibliotekos komponentai (licencijuojamos duomenų bazės, bibliotekos rengiami katalogai ir duomenų bazės su informacijos paieškos sistema, bibliotekos tinklalapis, saityno 2 technologijų taikymas, Universiteto mokslo ir studijų darbų skaitmeninimas, informacinės komunikacinės technologijos, informacinio raštingumo ugdymas ir kt.) kiekvienais metais papildomi, atnaujinami, plėtojamos jų galimybės.

2011 m. akcentuotinos sukurtos naujos galimybės Lietuvos virtualioje bibliotekoje (LVB), veikiančioje kaip integrali paieškos sistema ir leidžianti ieškoti Lietuvos akademinių bibliotekų el. ištekliuose, prenumeruojamose duomenų bazėse, kitose duomenų bazėse, atviros prieigos talpyklose ir archyvuose. LVB naujai struktūrizuoti ištekliai, įdiegta nauja rezultatų papildymo galimybė – *Rekomendacijos*, kuri gali būti pateikta tiek iš programinės LVB įrangos katalogo (*Primo Central*), tiek iš prenumeruojamų duomenų bazių. Rekomendacijos padeda surasti populiariausią ir aktualiausią studijų, mokslinę informaciją, susijusią su rastąja. Naujos galimybės yra žymių paieškos priskyrimas, išteklių komentavimas ir kt.

Licencijuojamos duomenų bazės. Universiteto strateginis siekis – prenumeruoti kuo daugiau Universiteto studijų ir mokslo, meno poreikius atitinkančių duomenų bazių, aprūpinančių naujausia visatekste informacija. 2011-ieji – tai metai, kai prenumerotas didžiausias duomenų bazių skaičius – 46. Universiteto bendruomenė turėjo prieigos prie jų galimybę ne tik Universiteto intranete, bet ir iš nutolusių kompiuterių. Duomenų bazių prenumeratos kaita 2007–2011 metais pateikta diagramoje.

35 pav. Licencijuotų duomenų bazių kaita 2007–2011 m.

Bibliotekos dalyvavimas Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacijos (LMBA) administruojamame Europos struktūrinių fondų projekte *eMoDB.Lt: Elektroninių duomenų bazių atvėrimas Lietuvai* Universiteto bendruomenei sudarė galimybes trejus metus naudotis 27 duomenų bazėmis, prie kurių prieiga apmokėta iš projekto lėšų. 2011 metais iš projekto prenumeruotos 3 naujos duomenų bazės – *Institute of Physics Electronic Journals*, *Oxford Journals*, *Taylor & Francis*. Taip pat įsigytas bibliografinių nuorodų ir straipsnių tvarkymo įrankis *RefWorks*. Pratęsta 24 duomenų bazių prenumerata – *American Institute of Physics / American Physical Society*, EBSCO eIFL.net paketas (10 duomenų bazių), papildomos EBSCO Publishing duomenų bazės – *Education Research Complete*, *Humanities International Complete*, *PsycARTICLES*, *SocINDEX with Full Text* bei *EDP Sciences* (Mathematics & Computer Sciences Collection), *Emerald Management eJournals Collection*, *JSTOR* (I, II, III kolekcijos), *OECD iLibrary*, *Project MUSE*, *Sage Journals Online*, *ScienceDirect*, *Wiley InterScience* (SSH kolekcija).

Ataskaitiniais metais 7 duomenų bazės prenumeruotos ne per LMBA. Pratęstos sutartys su *Datamonitor* duomenų baze *MarketLine*, *HeinOnline* ir *Westlaw* (prenumeruojamos per *Consortium of Legal Resource Centers and Legal Information Specialists*). Toliau prenumeruojamos VGTU ir MRU leidyklų elektroninių knygų kolekcijos (fizinių, humanitarinių, socialinių mokslų kolekcijos), lietuviškos teisinės duomenų bazės *INFOLEX*, *LITLEX*. Trijų duomenų bazių *Oxford Art Online*, *Oxford Music Online* ir *Oxford Reference Online: Premium Collection* prenumerata apmokėta LR Kultūros ministerijos ir LMBA lėšomis. Aštuonių duomenų bazių ištekliai Universiteto vartotojams buvo nemokami, tarp jų – trys EBSCO Publishing duomenų bazės: *European Views of the Americas: 1493 to 1750*, *GreenFILE* ir *Teacher Reference Center*, *Inter-University Consortium for Political and Social Research* (ICPSR) ir kt. 2011 m. prenumeruotų duomenų bazių sąrašas pateiktas lentelėje.

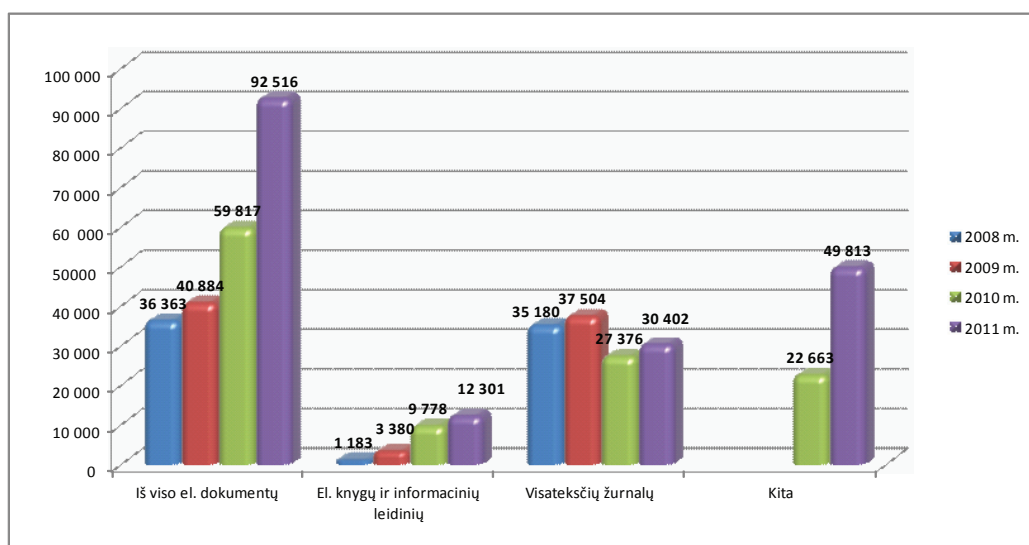
8 lentelė

Universiteto licencijuojamos duomenų bazės 2011 m.

Nr.	Duomenų bazės pavadinimas	Tematika
1.	<i>Academic Search Complete (EBSCO Publishing)</i>	Daugiatemė
2.	<i>American Institute of Physics</i>	Fizika
3.	<i>American Physical Society</i>	Fizika
4.	<i>Bibliografinė Lietuvos periodinės spaudos straipsnių bazė</i>	Daugiatemė
5.	<i>Business Source Complete (EBSCO Publishing)</i>	Ekonomika, verslas
6.	<i>Cambridge Journals Online (HSS kolekcija/archyvas)</i>	Daugiatemė
7.	<i>Datamonitor360</i>	Bendrovių, pramonės šakų aprašymai, pasaulio šalių statistiniai duomenys
8.	<i>EDP Sciences (Mathematics & Computer Sciences Collection)</i>	Matematika, kompiuterija
9.	<i>Education Research Complete (EBSCO Publishing)</i>	Švietimas
10.	<i>Emerald Management eJournals Collection</i>	Ekonomika, vadyba
11.	<i>ERIC (EBSCO Publishing)</i>	Švietimas
12.	<i>European Views of the Americas: 1493 to 1750 (EBSCO Publishing)</i>	Istorija
13.	<i>GreenFILE (EBSCO Publishing)</i>	Aplinkos apsauga
14.	<i>Health Source – Consumer Edition (EBSCO Publishing)</i>	Sveikatos apsauga, medicina
15.	<i>Health Source: Nursing/Academic Edition (EBSCO Publishing)</i>	Sveikatos apsauga, slauga
16.	<i>HeinOnline</i>	Teisė
17.	<i>Humanities International Complete (EBSCO Publishing)</i>	Humanitariniai mokslai
18.	<i>INFOLEX®. PRAKTIKA</i>	Teisė
19.	<i>Institute of Physics Electronic Journals</i>	Fizika
20.	<i>Inter-University Consortium for Political and Social Research (ICPSR)</i>	Socialiniai mokslai

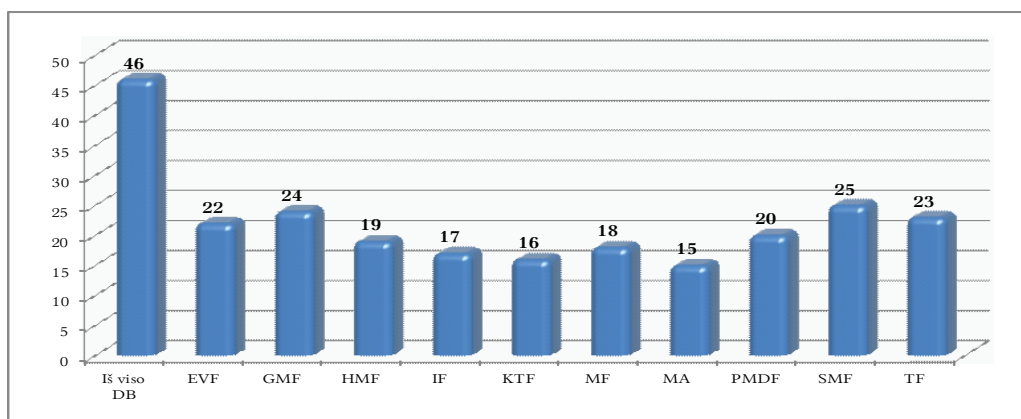
Nr.	Duomenų bazės pavadinimas	Tematika
21.	<i>JSTOR (I, II, III kolekcijos)</i>	Daugiatemė
22.	<i>Library, Information Science & Technology Abstracts (EBSCO Publishing)</i>	Informacijos mokslai ir technologijos
23.	<i>LITLEX</i>	Teisė
24.	<i>Loislaw</i>	Teisė
25.	<i>MasterFILE Premier (EBSCO Publishing)</i>	Daugiatemė
26.	<i>MEDLINE (EBSCO Publishing)</i>	Medicina, slauga
27.	<i>Newspaper Source (EBSCO Publishing)</i>	Daugiatemė
28.	<i>Oxford Art Online</i>	Dailė
29.	<i>Oxford Journals Online</i>	Daugiatemė
30.	<i>Oxford Music Online</i>	Muzika
31.	<i>Oxford Reference Online: The Premium Collection</i>	Daugiatemė
32.	<i>Project MUSE</i>	Humanitariniai, socialiniai mokslai
33.	<i>PsycARTICLES (EBSCO Publishing)</i>	Psichologija
34.	<i>RefWorks</i>	Bibliografinės el. informacijos tvarkymo įrankis
35.	<i>Regional Business News (EBSCO Publishing)</i>	Verslas
36.	<i>Sage Journals Online</i>	Daugiatemė
37.	<i>ScienceDirect</i>	Daugiatemė
38.	<i>SocINDEX with Full Text (EBSCO Publishing)</i>	Sociologija
39.	<i>SourceOECD</i>	Daugiatemė
40.	<i>SpringerLink</i>	Daugiatemė
41.	<i>Taylor and Francis</i>	Daugiatemė
42.	<i>Teacher Reference Center (EBSCO Publishing)</i>	Švietimas
43.	<i>Westlaw International</i>	Teisė
44.	<i>Wiley InterScience (SSH kolekcija)</i>	Daugiatemė
45.	<i>VGTU leidyklos elektroninės knygos</i>	Humanitariniai, fiziniai, socialiniai mokslai
46.	<i>MRU leidyklos elektroninės knygos</i>	Humanitariniai, fiziniai, socialiniai mokslai

Ataskaitiniais metais Universiteto licencijuojamose duomenų bazėse turėta prieiga prie daugiau kaip 92 tūkst. (92 516; 2010 m. – 59 817) el. dokumentų (per 12 tūkst. el. knygų ir informacinių leidinių, per 30 tūkst. visateksčių žurnalų, 49 tūkst. kitų dokumentų (firmų aprašymų, jų ataskaitų, teisės dokumentų ir kt.). Palyginti su 2010 m., el. dokumentų buvo 32 tūkst. (32 699; 2010 m. – 59 817), arba 35 %, daugiau.

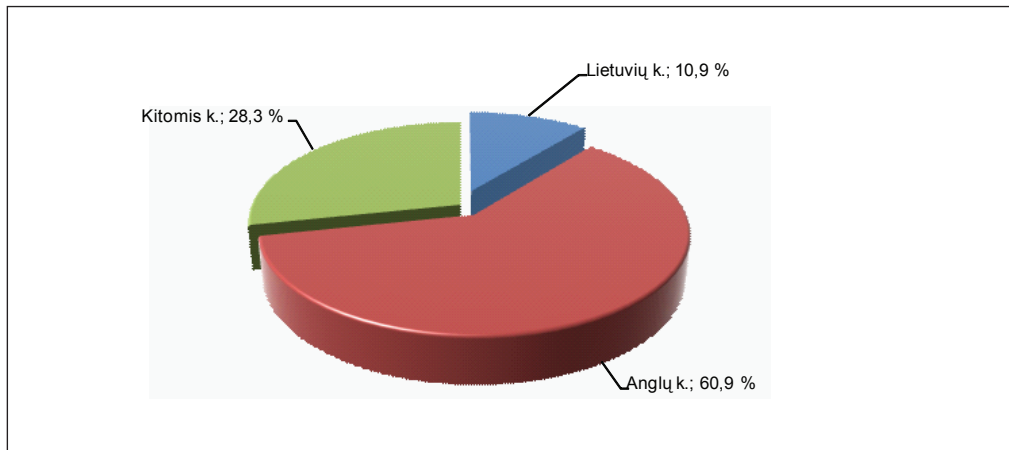
36 pav. Įsigyti elektroniniai dokumentai (pagal rūšis) 2008–2011 m.

Universiteto licencijuojamų duomenų bazių tematiką pateikti taip, kaip tradicinių dokumentų, remiantis universaliąja dešimtaine klasifikacija, yra sudėtinga, nes dauguma duomenų bazių yra skirtos kelioms temoms, o daugiausiai jų yra daugiatemės. Toliau pateikta diagrama, kurioje pavaizduota duomenų bazių atitiktis fakultetų tematikai. Daugiausiai pagal tematiką tinkančių duomenų bazių prenumeruota Socialinių mokslų fakultetui (26), mažiausiai – Muzikos akademijai (15).

37 pav. Elektroninių duomenų bazių paskirstymas pagal fakultetus

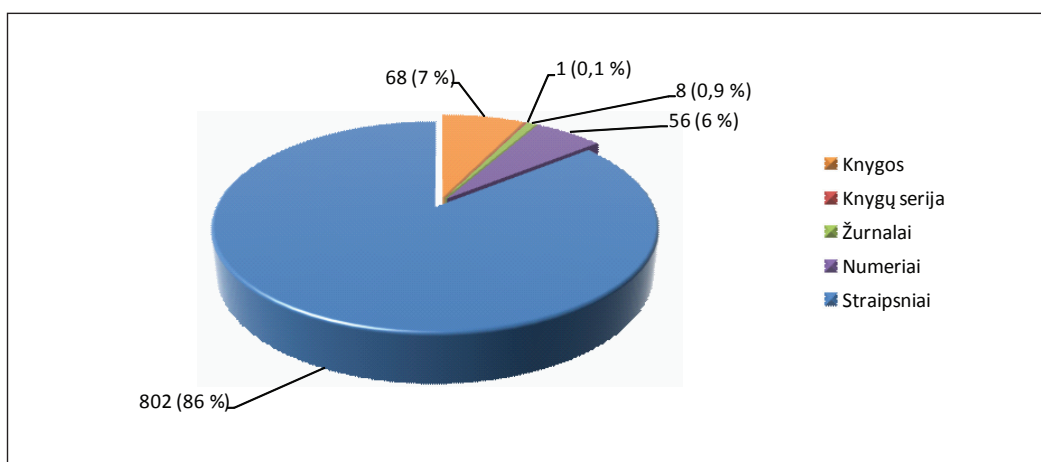
Daugiau kaip pusė el. dokumentų licencijuojamose duomenų bazėse yra anglų kalba.

38 pav. Elektroniniai dokumentai pagal kalbas 2011 m.

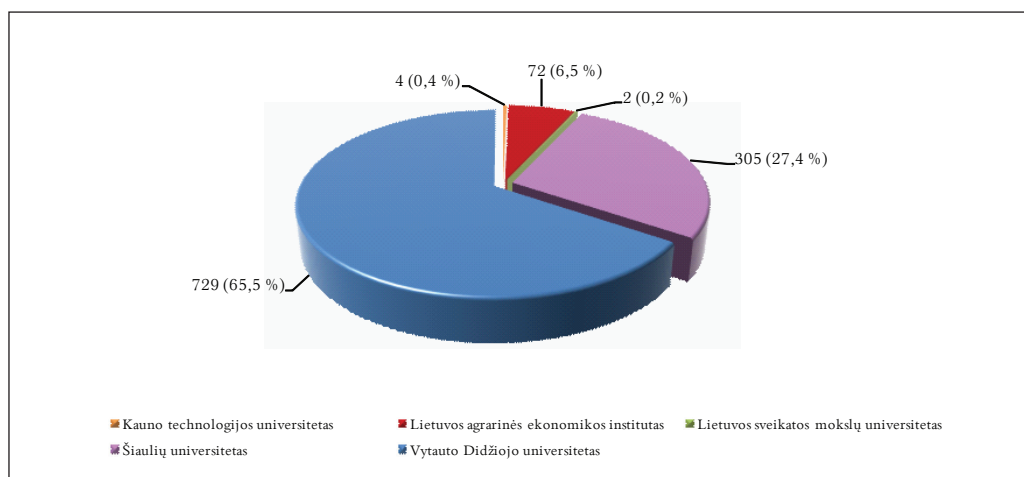
2011 m. Universiteto bendruomenės nariai be licencijuojamų duomenų bazių turėjo galimybę testuoti 37 duomenų bases ir prieigos galimybę prie daugiau nei 28 tūkst. el. knygų, 4 tūkst. el. žurnalų, kitų dokumentų. Palyginti su ankstesniais metais, testuota 11 duomenų bazių daugiau.

Universiteto elektroninių dokumentų talpykla. Skaitmeninimas. Universiteto elektroninių dokumentų talpykla (VDU eLABa) yra Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos dalis (eLABa), <http://elaba.library.lt>). El. dokumentų skelbimas joje sprendžia studijų medžiagos ir mokslo žinių, sklaidos bei atviros prieigos prie jų klausimus, gerina studijų, mokslinių tyrimų kokybę. Vytauto Didžiojo universiteto mokslo ir studijų el. dokumentų kaupimas talpykloje leidžia institucijai sutaupyti lėšų jiems spausdinti, o vartotojams juos skaityti patogiu metu ir patogioje vietoje, skleisti informaciją apie Universiteto mokslo tyrimus. eLABa talpykloje užtikrinami pastovūs el. objektų adresai, todėl galima pateikti nuorodas į dokumentus ir garantuoti jų nuolatinį veikimą. Universiteto talpykloje per 2009–2011 metus sukaupiti 935 el. objektai (68 visatekstės knygos, 802 straipsniai iš 8 Universiteto leidžiamų žurnalų bei kiti dokumentai).

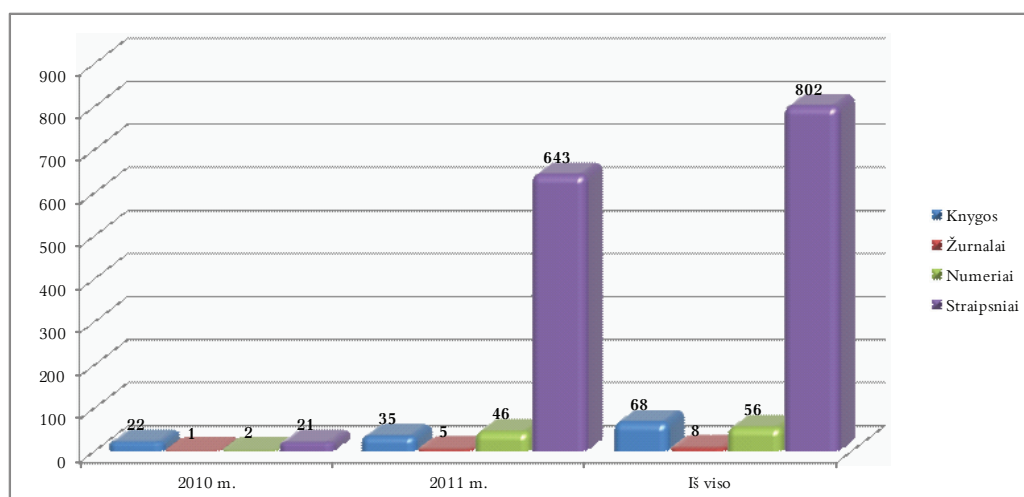
39 pav. VDU skaitmeniniai dokumentai eLABa 2009–2011 m.

Vytauto Didžiojo universitetas pirmauja tarp kitų Lietuvos institucijų skelbdamas elektroninius dokumentus informacinėje sistemoje (eLABa), neįskaitant ETD darbų.

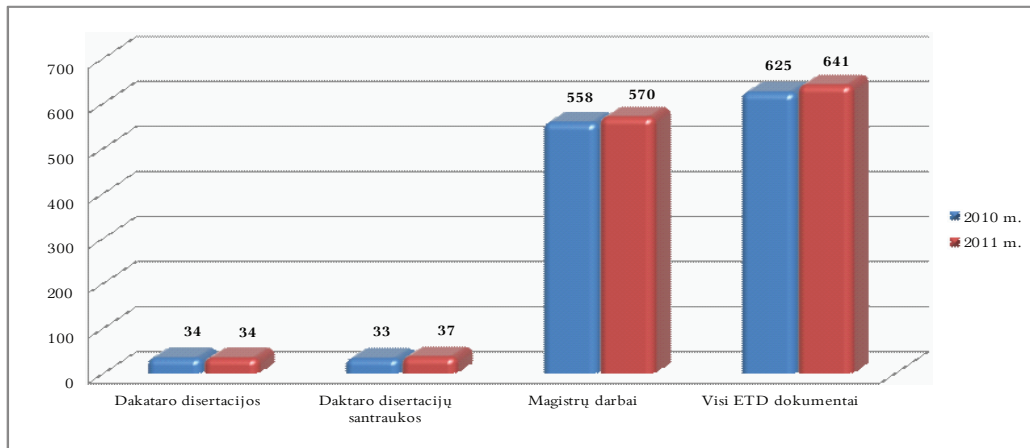
40 pav. VDU tarp institucijų, skelbiančių dokumentus eLABa 2011 m.

Ataskaitiniais metais į eLABa įdėti 729 VDU el. objektai: 35 Universiteto autorių knygos, iš jų 4 monografijos, 3 vadovėliai, 16 mokomųjų priemonių, 3 žodynai ir 9 kt. knygos (2010 m. – 22 knygos). Ypač daug paskelbta straipsnių – 643 (2010 m. – 21 straipsnis) iš Universiteto mokslo žurnalų „Jaunųjų politologų almanachas“, „Socialinis darbas. Patirtis ir metodai“, „Kultūra ir visuomenė“, „Kauno istorijos metraštis“ bei „Soter“, „Meno istorija ir kritika“, „Vytauto Didžiojo universiteto botanikos sodo raštai“. Keturiolikai knygų autoriai suteikė laisvos prieigos statusą, dvidešimt vienai – prieigą tik VDU intranete. VDU žurnalų straipsniams suteiktas prieigos statusas – laisvai prieinami internete.

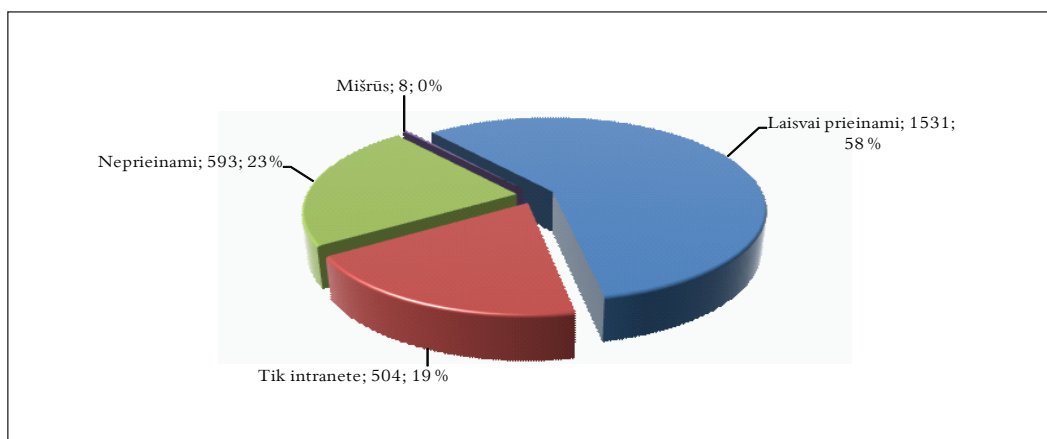
41 pav. VDU skaitmeninių dokumentų skelbimo į eLABa kaita 2010–2011 m.

VDU magistrantūros darbų, daktaro disertacijų ir jų santraukų el. dokumentai (VDU ETD). 2011 metais į VDU ETD sistemą perkeltas 641 magistro darbas, daktaro disertacijos ir jų santraukos (2010 m. – 626). Ataskaitiniais metais į sistemą buvo perkelta 2,4 % daugiau dokumentų. Iš viso 2011 metų pabaigoje VDU ETD kataloge buvo 2 636 ETD dokumentai (2010 m. – 1 995). Ataskaitiniais metais VDU ETD saugomų dokumentų skaičius, palyginti su 2010 m., išaugo 24,1 %.

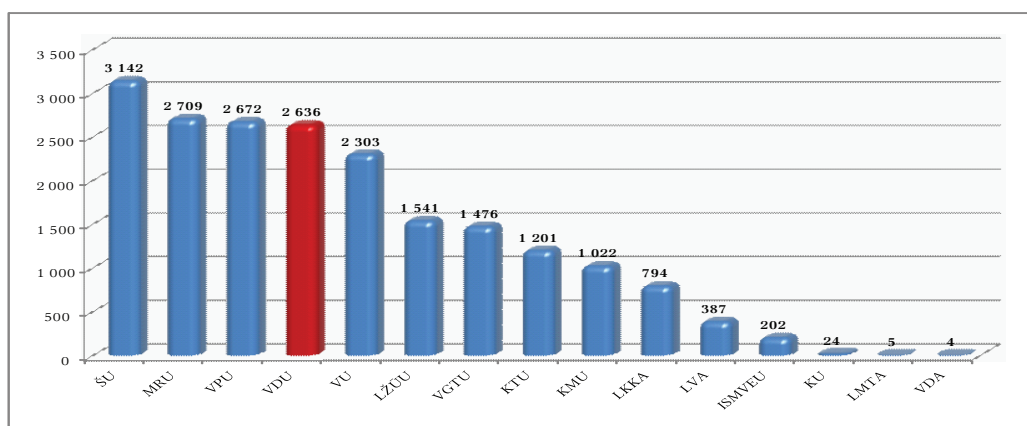
42 pav. VDU ETD dokumentai, įkelti 2010–2011 m.

77 % Universiteto ETD dokumentų galima laisvai skaityti internete ar Universiteto intranete, 23 % darbų prieiga laikinai uždaryta, galima susipažinti tik su bibliografinė informacija apie juos. Pasiskirstymo pagal prieigos statusą proporcijos kinta kiekvienais metais, nes dalis anksčiau neprieinamų ar pasiekiamų tik institucijos intranete dokumentų tampa laisvai prieinami internete.

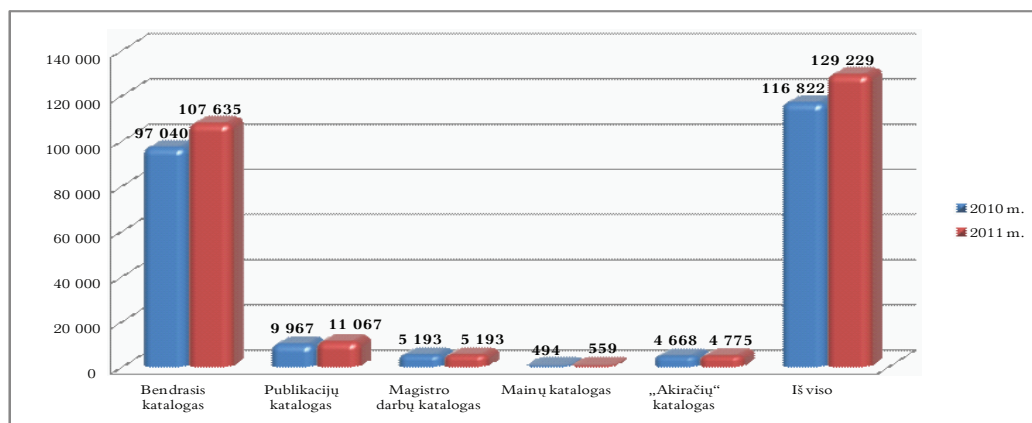
43 pav. VDU ETD prieigos statusai 2011 m.

Ataskaitiniais metais pagal ETD dokumentų skaičių ir pagal naujų ETD įkėlimą VDU tarp kitų institucijų atitinkamai užėmė 4 ir 3 vietas. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad VDU dokumentus į ETD sistemą pradėjo kelti tik 2007 m.

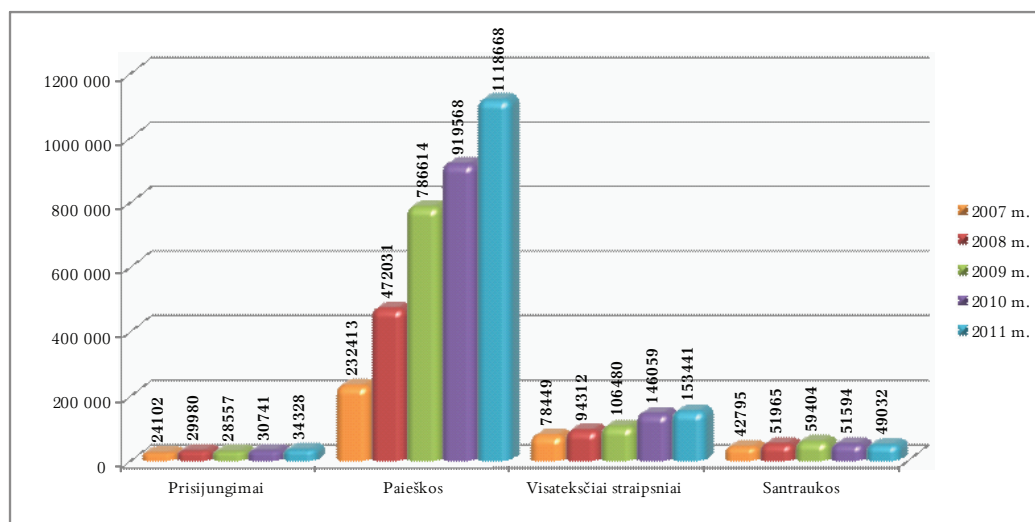
44 pav. VDU pagal ETD skaičių tarp kitų universitetų

Bibliotekos rengiamuose kataloguose, skirtuose atspindėti įsigyjamus dokumentus (Bendrasis katalogas), Universiteto mokslininkų publikacijas (Publikacijų duomenų bazė), magistrų darbus 1994–2007 metais (Magistrų darbų katalogas), bibliotekos mainams skirtus leidinius (Mainų katalogas), mėnraščio „Akiračiai“ publikacijas („Akiračiai“ katalogas), 2011 m. pabaigoje buvo daugiau kaip 129 tūkst. bibliografinių įrašų (129 228; 2010 m. – 116 822). Įrašų skaičius per 2011 m. visuose kataloguose ir duomenų bazėse išaugo 10,6 %. Schemoje pavaizduota katalogų, duomenų bazių įrašai 2010 ir 2011 metais bei pokytis.

45 pav. Bibliotekos katalogų įrašai 2010–2011 m.

Elektroninių išteklių panauda. 2011 m., palyginti su 2010 m., išaugo prisijungimų, paieškų duomenų bazėse, atsisiųstų visateksčių dokumentų skaičius. Galima teigti, kad vienas VDU bendruomenės narys 2011 m. prie duomenų bazių jungėsi 3,2 karto (2010 m. – 3), vidutiniškai atliko 105 paieškas (2010 m. – 91) ir skaitė 14,5 (2010 m. – 14) visateksčio straipsnio.

46 pav. Licencijuojamų duomenų bazių naudojimas 2007–2011 m.

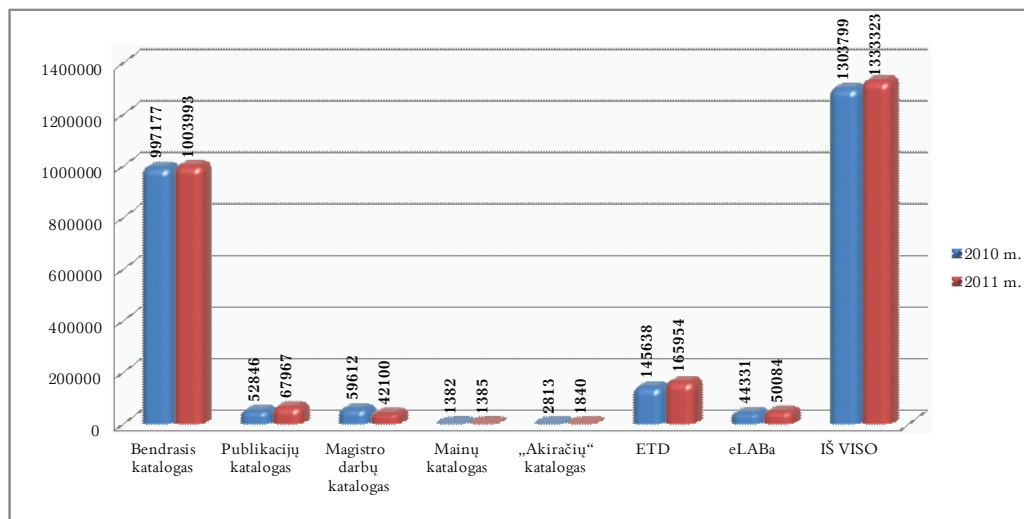
Universiteto bendruomenė labiausiai naudoja *EBSCO Publishing*, *ScienceDirect*, *Sage Journals Online*, *Emerald* duomenų bazėmis. Dvigubai išaugo prisijungimų, paieškų ir viso teksto straipsnių naudojimas duomenų bazėse *HeinOnline* ir *JSTOR*. Universiteto vartotojų naudojimasis *EBSCO Publishing* yra vienas didžiausių tarp prenumeruojančių Lietuvos mokslinių bibliotekų asociacijos (LMBA) narių.

Bibliotekos kuriamų katalogų ir duomenų bazių informacijos paieškos sistema (IPS) turi užtikrinti, kad vartotojams būtų lengvai surandama ir prieinama išsami informacija apie bibliotekoje saugomus tradicinius ir elektroninius dokumentus. 2011 metais bibliotekos informacijos paieškos sistemą sudarė: bibliotekos rengiami elektroniniai katalogai (<http://vdu.library.lt>), VDU ETD, VDU eLABa, LVB.

Ataskaitiniais metais bibliotekos IPS buvo atlikta per 1,3 mln. (1 344 924; 2010 m. – 1 305 997) informacijos paieškos seansų, tai 3,0 % daugiau nei 2010 m. Didžiausia paieškos seansų dalis vyko bibliotekos elektroniniuose kataloguose – per 1,1 mln. (117 285), tai sudaro 83,1 %. Beveik visuose aptariamuose ištekliuose 2011 m. buvo atlikta daugiau paieškos seansų nei 2010 m. VDU ETD, VDU eLABa ištekliuose paieškų skaičius gerokai išaugo – atitinkamai 13,9 ir 13 %. Tai galima paaiškinti tuo, kad vis daugiau vartotojų atranda šiuos naujus išteklius ir jais naudojasi. Daugiau nei 4 kartus išaugo naudojimasis LVB¹ – net 27,8 %.

Taigi, 2011 m. vidutiniškai vienas vartotojas elektroninių išteklių informacijos paieškos sistemoje atliko 117 paieškos seansų (2010 m. – 110), tai yra 6,4 % daugiau nei 2010 m.

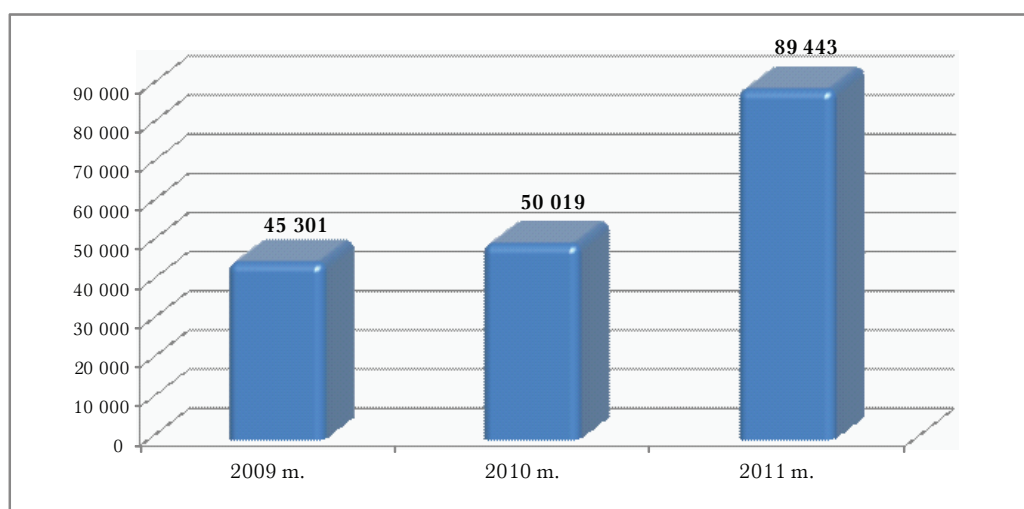
¹ Lyginami tik paieškų LVB, atliktų iš VDU intraneto, seansų skaičiai.

47 pav. Paieškų seansai bibliotekos informacinėje sistemoje 2011 m.

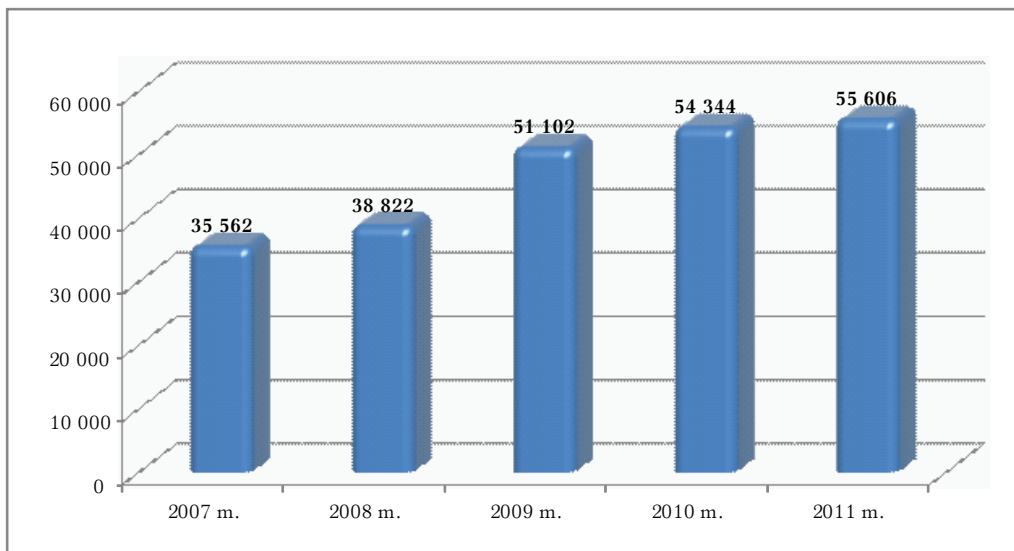
Bibliotekai siekiant labiau integruotis į Universiteto studijų ir mokslo procesą, 2011 m. pradėta planuoti ir rengti nauja bibliotekos IPS paslauga. Tai nuorodų rodyklė apie informacijos išteklius, atitinkančius konkrečias studijų programas. Ši paslauga padės studentams ir dėstytojams surasti vienoje vietoje daugiau literatūros, reikalingos studijuojamiems dalykams.

Bibliotekos tinklalapis. 2011 metais pradėjo veikti naujas bibliotekos tinklalapis. Jis kurtas populiaria turinio valdymo sistema *Drupal 6*, kuri leidžia lengvai papildyti ir pašalinti informaciją, paprasta diegti naujus modulius, keisti dizainą, paprastesnė vartotojo ir administratoriaus sąsaja. Vartotojų patogumui pergrupuota ir pertvarkyta puslapio informacija. 2011 metais išaugo apsilankymų tinklalapyje skaičius: unikalių lankytojų – per 89 tūkst. (89 443; 2010 m. – 50 019), unikalių apsilankymų per dieną – 224 (2010 m. – 137), puslapių peržiūrų – per 32 tūkst. (322 764; 2010 m. – 202 215), iš VDU kompiuterių tinklo jungtasi 28 % (2010 m. – 36,28 %) , iš kitur – 72 % (2010 m. – 63,72 %). Daugiausia lankytojų jungėsi prie licencijuojamų ir testuojamų duomenų bazių (pagal abėcėlę), EBSCO duomenų bazių puslapių.

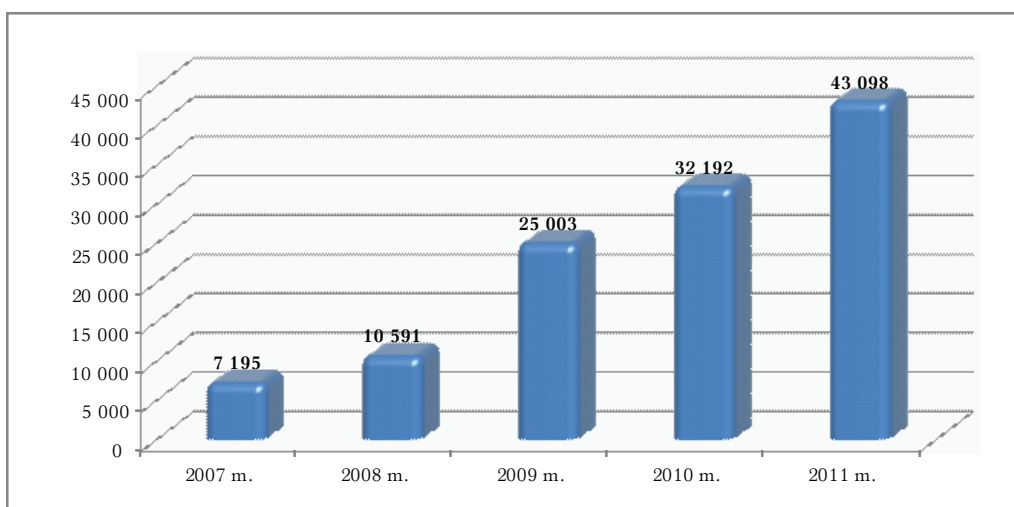
48 pav. Bibliotekos tinklalapio unikalūs apsilankymai 2009–2011 m.

Elektroninė vartotojų aptarnavimo sistema. Vartotojai ne tik ieškojo informacijos Bendrajame bibliotekos kataloge, bet suradę leidinį dažniausiai užsisakydavo (rezervuodavo) – skolinosi į namus ar skaitė vietoje. Jau keletą metų leidinių užsakymų skaičius auga.

49 pav. Dokumentų užsakymų kaita 2007–2011 m.

Bibliotekos vartotojai intensyviai naudojo ir kitomis elektroninėmis paslaugomis: tikslino, kokius leidinius yra pasiskolinę iš bibliotekos; kada juos grąžinti; tikrino, ar neturi skolų už laiku negrąžintus paimtus leidinius; domėjosi, kada reikalingas leidinys bus grąžintas kito skaitytojo; gavo pranešimus el. paštu apie užsakymų įvykdymą; siekė laiku prasiųsti knygos grąžinimo terminą, jei leidinio neužsakė kiti vartotojai. 2011 m. grąžinimo terminas savarankiškai pratęstas daugiau nei 43 tūkst. (43 098; 2010 m. – 32 192) leidinių.

50 pav. Leidinių grąžinimo termino pratęsimas 2007–2011 m.

Pagrindiniai statistiniai bibliotekos veiklos rodikliai pateikti 9 lentelėje.

9 lentelė

Pagrindiniai bibliotekos veiklos rodikliai

Rodiklis	2010 metai	2011 metai	Pokytis
Bendri			
Plotas m ²	2 736,17	2 932	+7 %
Darbuotojai / etatai	48 / 42	51 / 46,5	+5,9 / 9,7 %
Abonementai / Skaityklos	3 / 9	3 / 11	+0 / 22 %
Tradiciniai fondai			
Bibliotekos fondas (fiz. vnt. /pavad.)	262 797/125 462	279 169 / 1 348 43	+5,9 %
Dokumentai atviruose fonduose	138 463	141 740	+2,3 %
Gauta dokumentų per metus (fiz. vnt. / pavad.)	20 352/7 112	20 702/10 598	+1,7 / 33 %
Vartotojai			
Vartotojų skaičius	11 850	11 510	-2 %
Lankytojų skaičius	329 620	412 720	+20 %
Išduotis į namus	90 593	103 239	+12,2 %
Vartotojų darbo vietos / iš jų kompiuterinės	437/72	465/80	+6/10 %
Elektroninė biblioteka			
Licencijuojamos duomenų bazės	43	46	+7 %
El. dokumentai lic. duomenų bazėse	59 817	92 516	+35 %
Informacijos paieška lic. duomenų bazėse	919 568	1 118 668	+17,8 %
Testuojamos duomenų bazės	26	37	+42,3 %
VDU el. knygos ir el. žurnalai	206	729	+72 %
ETD darbai	1 995	2 636	+24,3 %
Irašai bibliotekos rengiamuose kataloguose	116 822	129 229	+10,6 %
Informacijos paieškos seansai bibliotekos IPS	1 305 997	1 344 924	+3 %

Ataskaitiniais metais tradicinis bibliotekos fondas augo tolygiai ir padidėjo beveik 6 %, o el. dokumentų skaičius išaugo 35 %, palyginti su 2010 metais. 2011 m. vienam studentui teko beveik 40 tradicinių ir elektroninių dokumentų. Ataskaitiniais metais įsigyti el. dokumentai sudarė 82 % (2010 m. – 75 %), o tradiciniai – 18 % (2010 m. – 25 %) visų pirktų dokumentų. Kalbant apie viso fondo sudėtį 2011 m., tradiciniai dokumentai sudarė 67 %, o el. dokumentai – apie 33 %.

Tradicinių ir elektroninių dokumentų panauda nuolat auga. Tradicinių dokumentų į namus išduota 14,6 %, paieškų skaičius prenumeruojamose duomenų bazėse – beveik 18 %, bibliotekos informacijos paieškos sistemoje – 3 % didesnis nei 2010 m.

72 % išaugus el. dokumentų skaičiui Universiteto talpykloje VDU eLABa, dvigubai padaugėjo vartotojų informacijos paieškų skaičius. Tai rodo teisingą Universiteto strateginį pasirinkimą, sudarantį galimybes kiekvienam bendruomenės nariui patogiai naudotis nuolatine prieiga prie Universiteto mokymosi ir mokslo leidinių bei užtikrinti šios informacijos ilgalaikį išsaugojimą.

Šiuo metu bibliotekos Bendrajame kataloge vartotojai gali surasti informacijos apie 95 % (2010 m. – 91 %) viso saugomo tradicinio fondo.

Tradicionis bibliotekos vartotojų lankomumas tolygiai didėja keletą metų, o per ataskaitinius metus išaugo iki 415 tūkst. apsilankymų, arba 20 % daugiau, palyginti su 2010 m. Tai rodo skaitymo ir informacijos, bibliotekos paslaugų bei bibliotekos, kaip mokymosi aplinkos, poreikį.

Sukurtas naujas bibliotekos tinklalapis, kuriame naudojama pažangi turinio valdymo sistema *Drupal 6*.

Pirmą kartą atlikta interaktyvi vartotojų apklausa, kurios tikslas – įvertinti bibliotekos vartotojams teikiamų paslaugų ir prieigos prie informacijos išteklių efektyvumą. Anketos rezultatai sudarė sąlygas bibliotekai naujoms užduotims formuoti, t. y. skirti kuo daugiau dėmesio informaciniam raštingumui ugdyti, nes tai pabrėžė per 50 % respondentų. Elektroniniai ištekliai ir paslaugos leidžia greičiau ir kokybiškiau tenkinti vartotojų poreikius, tačiau rasti mokslinę informaciją konkrečia tema yra sudėtinga, tam reikia specialios profesinės kvalifikacijos, specialių žinių apie informacijos užrašymo, saugojimo, klasifikavimo būdus, katalogų ir duomenų bazių struktūrą, užklausų formulavimo bendrąsias taisykles, terminologiją, literatūros citavimą, tvarkymą, informacijos vertinimą.